

206.

IOAN BOTA

De tri ori pă după masă
Să scoatem răul din casă
Să rămână binele,
Să se-mpace tinerii.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

207.

Supărat îi mnirele
I s-o-nchis cărările
De la tăte mândrele
Și tu mire, și tu mire
Sa țai la mireasă bine
Să-i dai lapte cu cavei
Și guriță câte vrei
Să-i dai lapte cu păsat
Ca să-ți facă un băiat.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

208.

Mândrucă-i mireasa noastră
Ca floarile di pă coastă
Mai frumoasă cum să sie
Parcă-i scoasă din cutie.
Numai mirele-i trudit
C-o umblat noaptea pân sat
Multe mândre o sărutat.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

Nunta în Preluca Veche*

Fiind cea mai amplă manifestare folclorică, nunta din Preluca Veche oferă prilej de sărbătorire și cinstire a mirilor cât și posibilitatea de întâlnire a tuturor oamenilor din sat, fapt ce-i determină pe unii să spună „lasă că om vorovi la nuntă, că doară acolo ne-om întâlni”.

„După părerea românilor cea mai însemnată dintre ocaziunile la care oamenii se întâlnesc și petrec împreună este nunta; s-ar putea dar scrie un codice întreg despre regulile de etichetă ale nunților românești”¹

De obicei, înțelegerea și dragostea reciprocă a tinerilor începe la joc, la clăci, la muncă sau chiar la târg, unde se întâlnesc, apropiindu-se sufletește unul de altul. După ce s-au cunoscut, tinerii umblă împreună la clăci, la jocuri, la biserică etc. Fata, desigur îl invită pe fecior să-i facă vizite, iar acesta nu va pierde niciun prilej de a cunoaște mai bine fata și familia din care ea face parte.

Tinerii care doresc să se căsătorească își informează părinții despre „voia” lor, pentru a le cunoaște părerea și a obține consimțământul acestora. După o anumită perioadă de când s-au cunoscut, feciorul merge a peți la fată.

Peșitul este un moment important din perioada dinainte de nuntă; este primul pas spre căsătorie, care constă în deplasarea feciorului însoțit de un peșitor (vecin sau rudenie) și părinți, în familia fetei. „Mersul în peșite se face în orice seară, în afară de vineri seara, dar spre deosebire de mersul în peșite în părțile Sucevei sau în părțile Vâlcei, unde părinții fetei sunt anunțați că vor avea peșitori, feciorul nu anunță fata când va merge ca să o peșească.”²

„- Oameni buni, noi n-am venit aici numai să bem și să mâncăm, am venit cu un scop anume, cu o vorbă, dar cu cine am avea noi treabă, văd că nu-i p-acasă.”

După cum am arătat mai sus, deși feciorul nu anunță seara când va merge a peți, părinții fetei bănuiesc, și, în aceeași seară, fata este trimisă de acasă cu „lucru” prin sat unde vor fi mai multe fete și feciori adunați, pentru a fi chemată apoi acasă că i-au venit peșitorii, în văzul și auzul tuturor, „făcând astfel mare fală în sat”. Tonul și gesturile celui care o cheamă pe fată acasă sunt ale unui om surprins, speriat, neliniștit de o faptă petrecută spontan, pe neașteptate, pentru

* Lucrare scrisă în anul 1978.

¹ I. Slavici, **Amintiri**, București, 1967.

² I. Meșoiu, **Spectacolul nunților**, București, 1969, p. 51.

a da prilej de mirare celor ce sunt în casă cu lucrul.

După sosirea fetei discuțiile continuă, părinții ei dând la început un răspuns nesigur, ca apoi „să cadă la învoială, că n-au ce face, dacă tinerii își plac”. Printre vorbe mai beau horincă „și-mbucă” din ce-i pe masă, stabilind zestrea fetei și chiar ziua „mersului pă vedere”.

Mersul pe vedere este momentul imediat următor peștitului, una-două săptămâni după aceasta, în care fata, părinții ei și câteva rude apropiate se deplasează la familia feciorului, pentru a face cunoștință cu atmosfera din aceasta și pentru a pune la cale alte lucruri legate de nuntă. În mod obișnuit, mersul pe vedere se bucură de toată atenția cuvenită, fiind un moment distinct care nu se întâlnește însă în toate părțile țării, în afară de unele zone din Transilvania.³

Familia feciorului face totul pentru ca ai fetei să se simtă cât mai bine. De aceea, pentru crearea unei atmosfere propice, este invitat și unul dintre viitorii starosti, care, prin verva și însuflețirea ce-l caracterizează, descrețește frunțile cuscrilor, înveselind toată adunarea, fiind „cel mai bun de gură dintre tăți”.

Părinții feciorului s-au pregătit de ospăț și cinstesc „cum trebe” pe toți mesenii. Între timp, mama feciorului își poartă viitoarea noră prin toată casa arătându-i diferite lucruri, povestindu-i cu blândețe pentru a o lega și mai mult de fiul ei.

Se constată lipsa, mai bine zis, dispariția unui obicei și „credințarea” care, în alte părți ale țării și chiar în zonele limitrofe (Chioar, Lăpuș, Oaș), se practică.⁴

Cu ocazia mersului pe vedere se stabilește și data „pusului cărților”, adică depunerea la oficiul stării civile a actelor necesare încheierii căsătoriei, se discută și probleme legate de zestrea ce-o va primi feciorul.

Pregătirile pentru nuntă

Tinerii „mărg la sânge” și apoi cu rezultatele analizelor și actele necesare „mărg să puie cărțile”. Pusul cărților este un moment distinct din perioada pregătitoare a nunții. După 8 zile de la pusul cărților, tinerii merg și „se cunună la notarăș”, după care se întorc acasă la fată, unde sunt așteptați de părinții fetei și ai feciorului pentru a stabili precis ziua nunții.

Fiind stabilită ziua nunții, urmează o serie întregă de pregătiri pentru sărbătorirea evenimentului. Astfel, cu trei duminici înainte de nuntă, „să fac vestirile la biserică”, respectiv preotul anunță că la data de ...va fi nunta tinerilor...și întrebă „dacă cineva din popor are ceva de obiectat în legătură cu viitoarea căsătorie religioasă, pentru a anunța oficiul parohial ca să nu se facă această legătură.”

Așa cum am arătat mai înainte, la nunta din Preluca Veche

209.

Rozmarin în colțul mesii
Mândru plâng otii miresii
Și nu plâng de supărare
Că i-o ieșit norocu-n cale.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

210.

Mireasă și hai, hai,
Ia-ți gândul de la feciori
Și ți-l pune la bărbat
Că cu el te-ai măritat.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

211.

Mireasa al tău bărbat
De ța cere de mâncat
Să-i dai blidul nespălat
Sa știe că-i însurat.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

La plecarea de la mireasă

212.

Frunză verde baraboi
Haideți nuntași cu noi
Care vreți, care puteți
Care nu, mai rămâneți.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

³ Idem.

⁴ V. **Tradiții maramureșene**, Baia Mare, 1969.

La mire

213.

Supărat îi mirele
I s-o-nchis cărările
Pe la toate mândrele
Domnu mire, domnu mire
Sa ții la mireasă bine
Să-i dai lapte cu cafea
Și guriță cât a vrea
Să-i dai lapte cu păsat
Ca să-ți facă un băiat.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

La mireasă

214.

Frumoasa-i mireasa noastră
Parcă-i floare di pă coastă
Mai frumoasă cum să hie
Parcă-i scoasă din cutie
Numai mirele-i buzat
C-o umblat noaptea pân sat
Și prea multe-o sărutat.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

La îmbălțuitu miresei

215.

De ți-o fi socruța rea
Mătură casa cu ea
De ți-o fi socruțu rău

participă întregul sat, fapt care dă socrilor mai mult de lucru pentru a face o pregătire deosebită. Stabilită fiind data nunții, se face angajarea muzicanților, alegându-i pe cei mai buni, bineînțeles că se orientează spre un muzicant care cunoaște obiceiurile locale și mai ales repertoriul adecvat unor momente din timpul desfășurării nunții. La multe nunți sunt aduși muzicanți „de la oraș”, dar muzicantul preferat al prelucaților, „care le cântă după cum le place” atât jocurile bătrânești, cât și cele ce se joacă în prezent, este Borbeli Vasile, zis Zahu, fapt care face ca sătenii să se îndemne unul pe altul să meargă la nuntă „că zice Zahu”.

Taraful, de obicei, este format din următoarele instrumente: ceteră, contră și gordonă.

Un alt element de dinaintea nunții, din perioada pregătirilor este „chematul nănașilor”. Atât băiatul cât și fata își cheamă nănași. Nănașii cei mari sunt chemați mai întâi de către socri și apoi, după ce în prealabil au refuzat formal, de către fecior, respectiv de către fată. În Preluca Veche este obiceiul ca să fie chemați ca nași ai tinerilor nașii părinților lor sau urmașii acestora. Numai în cazul când aceștia nu răspund afirmativ invitației, din diferite motive, se cheamă nănași din altă seminție.

Chematul socăcițelor se înscrie ca moment distinct în pregătirea nunții și se face cu 3-4 zile înainte de ziua nunții. Se aleg și se cheamă ca socăcițe femeile mai harnice din sat „și mai știute”, care ajutate de un sobor de femei, vin și pregătesc cele necesare: coc colacii, fac prăjiturile, pregătesc mâncărurile și înstruță găina.

Deși satul a fost vestit despre evenimentul ce se apropie, chematul la nuntă constituie un obicei important în cadrul nunții. În acest sat nu merge nimeni la nuntă fără să fie chemat, fapt ce se întâlnește și în Țara Oltului, spre deosebire de alte zone ale țării, unde oamenii merg la nuntă și nechemați.⁵ Prelucanii respectă zicala:

Cine-a méré nechemat,
Nici în samă nu-i băgat.

Pentru a chema la nuntă, atât din partea fetei, cât și din partea feciorului, sunt încredințați t'emătorii. Aceștia sunt tineri îmbrăcați special pentru așa ceva, având busuioc în clop și purtând în mână fiecare câte o botă de t'emat.

Joi dimineața, chemătorii se adună acasă la mire, respectiv la mireasă, unde li se dă o masă și sunt repartizați câte 3-4 pentru fiecare sector al satului.

Bota de chemat, special pregătită pentru acest lucru, este un mijloc prin care se justifică și se întărește puterea cu care au fost investiți chemătorii. Ea constă dintr-un baston din lemn de alun sau mesteacăn, sculptat, la care se leagă 1-2 „joljuri” de mătase, panglici roz și tricolore, busuioc și verdeață. Bota de chemat se poartă de obicei pe umărul drept, întărind astfel și mai tare investitura primită din partea cinstiților miri.

⁵ Ernest Bernea, *Nunta în Țara Oltului*, în Studii de folclor și literatură, București, Ed. pentru literatură, 1967, p. 57.

Chemătoare din Preluca Veche; foto: Felician Săteanu

Sunt multe cazuri când fata numește t'emătoare pentru a face invitațiile la nuntă din partea ei și a familiei sale. Chemătoarele sunt prietene de-ale miresei care, ca semn distinct, poartă în mâini colaci din grâu la care se leagă 12 panglici sau batiste și câteva fire de busuioc.

Când pornesc la chemat, chemătorii chiuiesc de trei ori, lucru care se repetă și pe parcurs, în timpul deplasării de la o casă la alta, pentru a da de știre gazdelor să-i aștepte „ominește”. În timpul deplasării, pe lângă faptul că strigă și chiuiesc, chemătorii horesc, dar nu este un repertoriu specific, adecvat acestui moment; horesc după cum „să pot învărti feciorii”.

Ajunși la casa omului, chemătorii intră și cu un gest grav, dau mâna cu toată lumea, apoi caută din priviri scaune pe care așteaptă să fie primiți de gazde ca să șadă. Șed pe scaun un timp, pentru a nu trăda graba, apoi se ridică, stând alătura, cu botele în față, cu ambele mâini rezemate și rostesc „chematul la nuntă”. După aceea, unul dintre chemători cheamă pe gazdă și la ospăț „în socri”. Tot chemătorii sunt aceia care cheamă druştele.

Ia-l de cap și la părau
C-acolo te-ajut și eu.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

La soacra mică

216.

Soacră mică să trăiești
Altă fată să mai crești
Asta ai crescut-o bine
Nu te-o făcut de rușine
Ai crescut la tinerețe
Ca să ai la bătrânețe.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

217.

Soacră mică ce-ai făcut
Ți-ai dat fata pe papuci
Papucii-s o sută de lei
Fata-n casă n-o mai iei.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

La soacra mare

218.

Soacră mare, soacră mare
Ți-ai luat pieptănătoare
Să te pieptene pe cap
Cu-o bucat' de lemn de fag
Soacră, soacră poamă acră
De te-ai coace-un an ș-o vară
Tot ești acră și amară

Hu iu iu și-aș bea rachiu
De la socru de sub brâu
De sub brâu de sub curea
C-acolo-i puterea mea.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

219.

Fudulă-i soacra cea mare
Mare bucurie are
Las' să aibă săraca
Ca și-a cheltuit punga.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

La socru mare

220.

Socru mare-i bucuros
C-a crescut băiat frumos
L-a crescut, l-a educat
Și astăzi l-a însurat.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

La nănași

221.

Cum e nuca de miezoasă
Așa-i nașa de frumoasă
Cum e nucul de frumos
Așa-i nașul de frumos.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

Legat de acest aspect, în satul Preluca, este un obicei curios și anume dacă fetele și nevestele nu sunt chemate în mod special druște, atunci, înainte de mersul la cununie la biserică, merg acasă la fecior numai bărbații, iar femeile și fetele merg acasă la mireasă. Astfel, se întâmplă uneori ca alaiul mirelui să fie format numai din bărbați, iar cel al miresei să fie format numai din femei, până ajung la biserică sau la casa miresei, după caz.

Dacă mirii au rudonii în alte sate, chemătorii sunt trimiși călare pe cai – împodobiți cu panglici și ștergări frumoase – să fac și acolo chemările cuvenite.

După ce chemătorii „și-au dat solia”, gazdele mulțumesc frumos pentru invitație și urează mirilor „să aivă noroc și fericire”, apoi îi poftesc pe feciori la masă și-i ospătează, mai interesându-se cine sunt nașii, muzicanții, de felul cum se pregătește nunta.

Chemătorii pleacă mai departe chiuint și horind până termină de chemat, când se întorc la mire, respectiv la mireasă „dând samă” de felul cum și-au dus la îndeplinire sarcina încredințată.

Dacă în drumul lor chemătorii nu găsesc gazde acasă, rup o bucată de busuioc sau din panglica de la botă și o leagă la clanța ușii, semn că au trecut chemătorii, și că-i pofteste mirele și mireasa la nuntă.

Tot joi dimineața se prezintă la mire și la mireasă socăcițele chemate pentru a stabili meniul și a începe munca. Mâncarea de nelipsit este carnea de găină și „umpluturile de curet'i”. Bineînțeles că „horincă să dă câtă poți bé”.

În aceste zile de vâlvă, se mai întâmplă, uneori, un lucru nemaivăzut și anume, viitoarea mireasă este furată de un drăguț, altul decât cel cu care urmează să se căsătorească, spre surpriza și rușinea celui care s-a pregătit pentru nuntă și uimirea întregului sat „c-a făcut mninuni”. Acest furt, din dragoste, se întâlnește și în părțile Vasluiului și ale Vrancei, dar se deosebește de furtul de formă practicat în sudul țării (pe lângă Dunăre), unde părinții, fata, feciorul și rudele acceptă acest furt, spre a face față unor cerințe de natură socială⁶.

Nunta propriu-zisă

Datorită configurației geografice a satului Preluca, datorită condițiilor specifice, ritualul desfășurării nunții variază de la caz la caz. În unele situații, cununia religioasă se face în joia premergătoare duminicii în care se ține nunta, iar în alte situații chiar în duminica nunții. Acest fapt determină schimbarea ordinii unor momente care, uneori, par nefirești. Prelucanii țin mult la desfășurarea tuturor momentelor, chiar dacă nu se respectă ordinea firească a mersului lor.

Duminică dimineața, chemătorii sunt primii care sosesc la casa mirelui, respectiv a miresei. La aceeași oră vin și muzicanții. Prezent este, de asemenea, și starostele. Chemătorii sunt ospătați și apoi trimiși după nănași, însoțiți de muzică și chiuint pe tot drumul,

⁶ Gh. Vrabie, **Folclorul – obiect – principii – metodă – categorii**, Ed. Academiei, București, 1970, p. 226.

uneori chiar și horind. Pe lângă chemători, acasă la nănași se mai adună și vecinii, apoi fac o masă, după care un chemător roagă, în numele mirelui sau al miresei, pe nași să se pregătească și să pornească spre casa mirelui, respectiv a miresei:

Cinstit nănaș, te pregătește
Și cu-a nost alai pornește!

Deplasarea nașilor la nuntă constituie un prilej de curiozitate pentru întregul sat. Toți oamenii, pe lângă casele căroră se trece, ies să vadă nănașii și apoi se alătură alaiului. Chemătorii duc coșercile, găina și cadourile pe care le-au pregătit nănașii pentru cinstirea mirilor. În timp ce se merge cu nașii, se strigă numeroase strigături, precum:

Nănașa are cercei,
Nănașu-i cu cioareci răi.

La sosirea nașilor, iese la poartă viitorul fin, respectiv viitoarea fină, împreună cu starostele, care-i primește închinând „c-o oiagă înstruțată” și urând nașilor noroc la finii pe care îi cunună după care intră în casă unde socrii îi așteaptă.

Imediat, după ce sosește, nașa îmbracă mireasa împreună cu câteva fete, prietene de-ale ei. În privința costumului, îmbrăcat de mireasă și de mire, în trecut nu prea îndepărtat, era cel local, având ca semne distinctive o cununiță de rozmarin și un balț pe cap iar mirele avea o crenguță de rozmarin prinsă în piept. Obiceiul de a îmbrăca mireasa în rochie albă, cu cunună, voal și pantofi albi în picioare, iar mirele în costum de culoare închisă de proveniență străină locuitorilor, s-a introdus fiind mai sporadic la începutul secolului al XX-lea, devenind din ce în ce mai frecvent în prezent.

Ca element specific și care nu a lipsit niciodată din costumația mirilor din satul Preluca este clopu' (pălăria), în care nașa agață struț de verdeață. Cu această pălărie, mirele stă tot timpul nunții, inclusiv la masă, ca semn că în noua familie, chiar de la început, de la nuntă, el este cel „care va purta clopul” și nu femeia.

Lumea adunată, nuntașii, se așază la masă unde sunt serviți cu horincă și prăjituri. Această ședere reprezintă ultima ședere a feciorului în casa părintească, înainte de a păși spre „taina mare – căsătoria”. După ce fiecare din cei prezenți a fost cinstit cu un pahar, două de horincă, starostele, la mire acasă, roagă să se facă liniște și cere părinților, în numele mirelui, iertare pentru greșelile făcute cu voia sau fără voia lui.

Părinții pun mâna pe creștetul capului fiului lor și-l sărută pe frunte ca semn că i-au dat binecuvântarea, după care tot alaiul se îndreaptă spre casa miresei chiuind și horind „Mersul după mireasă” pocnind chiar din puști și pistoale. La nunțile din Preluca sunt prezenți neapărat vânătorii satului, care stau la dispoziția mirelui.

Sunt cazuri în care după mireasă merg numai chemătorii, iar cele două alaiuri se întâlnesc la cununie. Între timp, la mireasă, nuntașii, în frunte cu starostele, cu chemătorii miresei, se pregătesc

222.

Fericiți aiștea nuni
Căci cunună, nu-s fuduli
De trei ori pe săptămână
Tot cu lumânarea-n mână.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

223.

Nănășucă frumușică
De mine să nu ai frică
Că n-am cu nașu' nimică.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

La nuntași

224.

Cinstiți părinți, neamuri și frați
Faceți bine și iertați
Clopurile din cap le luați
Și la mine ascultați
Luați aminte la câteva cuvinte
Care în cărți sunt scrise
Și astăzi trebuiesc zise.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

225.

Iară tu cinstite mire
Ascultă la vorba noastră
Mâna la părinți să o săruți

Să mulțumești ca te-au crescut
Te-au făcut, te-au crescut mare
Precum vede orișicare.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

226.

Din acel ceas de pruncie
Până în acest ceas de căsătorie
Peptul la mama l-ai supt
Brațele i le-ai rupt
Din somn dulce p-ai sculat
Și pe brațe te-a purtat
Te-a făcut mare, frumos
După asemănarea lui Iisus
Hristos.

De la Mura Muntean, 93 ani,
Finteușu Mic, 2014

Strigături la găină în Oncești și Moisei

227.

Frunză verde de sansiu
Faceți-mi loc c-amu ziu,
Da' să-mi faceți cât de bine
Să nu ptic pă oaricine
Ori să ptice el pă mine,
Să mă facă de rușine.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

228.

Ziu cu găina-nstruțată
Nănașa de mult o-așteptă,

pentru primirea mirelui. Poarta e legată cu un lanț și lângă ea se pune o rudă lungă de care este legată, în vârf, o sticlă plină cu horincă. Dacă mireasa a avut un drăguț care mai ține la ea, acesta, împreună cu câțiva prieteni devotați, pune la cale câteva piedici: taie un copac și-l răstoarnă în drum de-a curmezișul, demontează un podeț etc. cu scopul de a încurca vrednicia și iscusința viitorului soț al fostei sale drăguțe. Pe întregul drum, de acasă și până la mireasă, mirele este dus de braț de nașii săi, iar în urma lui vin druștele, chemătorii și întreg alaiul. Starostele este cel care conduce alaiul, fiind în fruntea acestuia, purtând în mână un colac din grâu și o oiagă înstruțată.

În curtea miresei este zarvă mare; de poartă se apropie atât starostele mirelui, cât și cel al miresei, amândoi cu capetele descoperite pentru a începe cunoscutul „duel”. La poartă se înșiră chemătorii miresei gata de a susține cu brațele lor „baricada formată”. Nuntașii miresei caută cu înfrigurare câte un loc mai sus pentru a vedea ce va urma, iar socăcițele uită și ele de oale, urmărind întâlnirea dintre starosti. În ușa casei sunt postați socrii dar mireasa nu se adeverește și nici chemătoarele ei. Cel care deschide primul discuția este starostele mirelui, care ridicând plosca zice: „-Noroc și bine v-am găsit!” Starostele miresei răspunde, ridicând și el plosca: „-Noroc și bun venit deie Domnu’!”

Dialogul dintre starosti continuă până când cel al miresei este de acord să deschidă poarta, cu condiția ca mirele să țintească sticla din vârful rudei. Unul dintre vânătorii prezenți în alaiul mirelui, cel mai iscusit ochitor, trage cu pușca, îndeplinind astfel dorința starostelui miresei, dovedind chiar ce isteț este cinstitul mire.

Deși prima încercare a fost trecută, indiferent cum, starostele miresii nu dă totuși drumul nuntașilor din partea mirelui și atunci druștele încep să strige strigături prin care încearcă să-i intimideze pe cei care au legat poarta. Dacă nici așa nu li se dă drumul, atunci mirele trimite chemătorii să forțeze porțile, care cedează de la sine, dar cei doi starosti ajung de fapt la învoială în schimbul unei sticle de horincă și a unei sume oarecare de bani. La stabilirea prețului pentru deschiderea porții, un mare cuvânt au de spus chemătorii miresei, care cer cât mai mult, deoarece ei sunt „străjerii porții”.

În sfârșit, poarta se deschide și în sunetul celor două tarafuri alaiul mirelui intră în curtea miresei. Acum se suprapun chiuiturile și strigăturile celor două alaiuri, textele contradictorii ca idei sarcastice și satirice în același timp, ca de exemplu:

Noi la mnire-am lăsat gata,
La mnireasă-amu fac vatra.

Druștele miresei vin în fugă să primească mirele, se așază lângă o masă, în mijlocul curții, așezată mai dinainte, pe care se pune o farfurie cu grâu, o cofă cu apă și un struț de busuioc. Una dintre druște ia în mână farfuria cu grâu, celelalte iau cofa și struțul.

Mirele cu alaiul său înconjoară de trei ori masa, de la răsărit spre apus, ca semn de cucerire a cetății în care se află aleasa inimii sale. Înconjorul mesei se face cu capetele descoperite, toți bărbații

ținând în mâna dreaptă pălăria cu gura în sus. În momentul rotirii în jurul mesei, druștele miresei aruncă boabe de grâu și stropesc alaiul mirelui în timp ce bărbații, în pălării, și femeile încearcă să prindă boabe de grâu. Se zice că mireasa va avea atâția copii câte boabe sunt în pălăria care a prins mai multe. În timp ce se rotesc în jurul mesei, druștele mirelui strigă:

Țâpaț' grâu, nu țâpaț' pleavă
Că mnirele ni-i de treabă.

Aceste scene sunt urmărite de către mireasă care privește printr-un colac mare de grâu, ce-i acoperă întreaga față. Sensul privirii prin acest colac este că, de acum înainte atât mirele cât și mireasa nu au voie să se uite „în lături”, ci numai unul la altul, așa cum poți vedea „prin gaura unui colac”, adică vederea lor se îngustează.

După cele trei rotiri în jurul mesei, chemătorii mirelui se întorc spre druștele miresei, smulgându-le blidul, cofa cu apă și struțul de busuioc, pe care ele ar vrea să le păstreze. În această învălmășeală druștele miresei fug în casă, iar chemătorii mirelui se întrec în a azvârli blidul și cofa peste casă, rupând din struț câte o crenguță pe care o pun în clop și o păstrează până la nunta următoare, fiind o amintire de la nunta lui cutare. Starostele mirelui cere ca mireasa să iasă în întâmpinare, în timp ce chemătorii strigă:

Tu mnireasă ieși afară
Și te uită pân colac
Că vine cine ți drag.

Starostele miresei aduce însă o fetiță, pe care chemătorii o trag de urechi zicând că trebuie să mai crească până să ajungă mireasă, și-i dau bani, în timp ce nuntașii râd și se amuză. Insistențele din partea starostelui mirelui sunt din ce în ce mai mari și, spre uimirea celor prezenți este adusă o babă mascată. Mirele numește un chemător să joace baba, s-o strângă în brațe, să-i dezvelească fața și „s-o țuce”, în numele său.

A treia încercare la care este supus mirele, e mai dificilă, deoarece mireasa trebuie găsită, recunoscută, dintre trei fete mascate (care au aceeași talie și costumație), după degetul inelar. Dibaci fiind, mirele recunoaște mireasa, îi scoate masca și împreună intră în casă, însoțiți de starosti, nași și socrii mici. Se așază la masă, după o scurtă ședere, ultima ședere a miresei în casa părintească în calitate de fată, starostele mirelui va propune plecarea la cununie, bineînțeles după ce părinții au dat binecuvântarea fiicei lor. Mireasa, dusă de nașii ei, iese din casă, urmată de mire, nași și tot alaiul, în frunte cu starostii pornesc spre biserică cântând și chiuind.

Ajunși la biserică, mirii, însoțiți de nași, rudanii, starosti, prieteni și o parte din alai, intră pentru a se cununa. În timpul cununiei, tineretul rămâne afară și joacă. După ce cununia s-a terminat, mirii se sărută, de asemenea nașii și rudeniile îi sărută și îi felicită. Mireasa trece în dreapta mirelui și ies. La cununie, preotul le dă mirilor miere,

Tăt întină și sustină
Și-i cu gându' la găină.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

229.

Găina-i cu coadă scurtă
Nănașa la ie să uită,
Da' găina-i ciupilită
Și cu bani trebe plătită.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

230.

Găina care-i de nuntă
Trebe mai bine ținută,
Tăt cu grâu din cel ales,
Nu cu pleve de ovăs.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

231.

Nănașă, nu asculta
Ce zâce socăcița,
Găina care-i în mână
O găsât-o la fântână,
Perită de-o săptămână.
Eu găina oi lua,
Da' mă tem că n-oi mânca.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

232

ca viața, traiul lor, să fie dulce precum este mierea, fapt ce-i determină pe feciori să strige:

Când cu găina-i lucrat
Pă mânuri nu te-ai spălat;
Du-te-n vale, la fântână,
Și te spal-o săptămână!

Dulce-o fo mnierea și bună
Și-amar'-a hi păstă-o lună.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

Când mirii apar în ușa bisericii, jocul se oprește, iar muzicanții cântă „La mulți ani!” și „Marșul miresei”, apoi tot alaiul se îndreaptă spre casa miresei horind și chiuind. Casa sau locul unde se desfășoară nunta este frumos împodobit cu ștergări, țoluri, blide iar în capul mesei, unde vor sta mirii și nașii se atâră o oglindă deasupra căreia este pusă cea mai frumoasă ștergură, lucrată de mireasă.

233.

Nu-i bai, nu, nănaș mare,
Că nu-ți place dumitale,
Că poate că n-ai parale;
Da' oi da-o la nănaș
Că mi-a da și aldămaș.
Dacă-i da, nănaș, parale,
Găina-i a dumitale.

Nuntașii sunt așezați la masă în ordinea gradului de rudenie cu mirii. De prețuire se bucură mai ales „oastea” mirelui. După ce nuntașii s-au așezat, muzicanții cântă neîntrerupt, când o melodie, când alta, fapt ce determină pe nașul cel mare „să le astupe gura”, în mod cu totul original, dându-le o sumă oarecare și câte „un pahar de horincă întors”. Interesant este modul în care se dă horinca, și anume nașul umple un pahar cu țuică, pune pe el tava și întoarce paharul cu gura în jos pe tavă, apoi umple 2-3 pahare, în funcție de numărul muzicanților. Horinca din aceste pahare trebuie băută pentru a primi suma oferită de nași. „Primașul” este cel care servește toți membrii tarafului, dar nu are voie să se folosească decât de o mână, în cealaltă trebuie să țină vioara. Primașul care este isteț rezolvă situația în felul următor: dă pe rând câte un pahar celorlalți muzicanți, apoi ia tava, o așază pe frunte, prinde și ține paharul cu mâna ca să nu cadă, se apleacă cu capul până când așază paharul pe masă cu gura în sus și tava pe el, apoi ia tava de pe pahar, prinde paharul și bea.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

234.

Socăciță, vino-ncoace,
Ce-ai făcut nimic nu-mi
place!
Ți-i găina hohoiată,
Nici îi friptă, nici îi seartă!
Da' oi prinde-o io de gușă
S-o arunc pă după ușă.

După „astuparea gurii” muzicanților, urmează „Închinatul la mireasă”, înainte de care niciunul dintre nuntași nu are voie să servească din băutură sau mâncare. Acest închinat se face de obicei de către o fată, prietenă de-a miresei, care ține în mână un pahar de horincă iar la încheierea textului de închinare gustă și aruncă horinca în podele zicând:

Foaie verde viorele,
Horinca-i pă la podele.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

Gestul și textul exprimă regretul plecării miresei din rândul fetelor.

235.

Socăciță dezgătată,
Găina deloc nu-i seartă;
De la casă până la șură
Tăt îi strâgi mereu din gură:
Să scoată nănașa-o sută,

După închinarea la mireasă, paharnicii își iau locurile în sectoarele stabilite, la o anumită porțiune de masă, închinată tuturor nuntașilor din sectorul respectiv, servesc horinca, după care, pe rând, dau fiecărui nuntaș să bea din același pahar, repetând tura. Servitul horincii se face tot timpul cât durează masa. De obicei, după primele pahare de horincă, nuntașii „îmbucă” „colac cu nucă”, plăcintă cu brânză de oi, după care urmează celelalte bunătăți pregătite de harnicele socăcițe.

În timp ce se ospătează, nuntașii cântă diferite cântece de veselie, dintre care unele cu text potrivit evenimentului, iar muzicanții își arată și ei, tot timpul, iscusința.

După ce nuntașii s-au ospătat din belșug, începe „jocul miresei”. Este momentul în care nuntașii pot contribui la sporirea zestrei miresei. Cel care începe jocul este mirele care-i dă ca răsplată un sărut. Urmează apoi nașii, rudeniile, prietenii și ceilalți nuntași, fără să se țină seama de vârstă sau sex iar după ce au jucat mireasa plătesc o sumă oarecare.

Starostele, tot timpul cât durează jocul miresei, caută prin cuvinte potrivite, să-i îndemne pe nuntași să joace cât mai mult mireasa, antrenându-i într-o adevărată întrecere, strigând:

Cine-n lume s-ar afla,
Să ne joace mnireasa,
Bună plată-a căpăta.

Jocul miresei fiind terminat, urmează joc cu strigături la care participă toți nuntașii, chiar și mai bătrâni, până seara târziu.

Jocurile care se joacă în satul Preluca, la nunți, sunt: Joc de început, Ardeleneasca, De-nvârtit, Mânânțalu (prima tură); Șapte pași, Patru pași, Ciobănașu, Roatele la stânga – dans specific satului Preluca – (tura a doua); Jocuri din bătrâni: De-a lungu’.

În pauzele dintre jocuri, nuntașii se mai cinstesc cu horincă, mai discută, horesc și chiuiesc.

Seara, starostii pregătesc plecarea miresei spre casa mirelui. Acum, când mireasa părăsește casa părintească pentru totdeauna, își cere iertare, prin cuvântul starostelui, de la părinții săi. Starostele rostește „Bulciugu”, acesta fiind un moment plin de emoție pentru mireasă, familia sa, cât și pentru nuntași. După ce mireasa și-a luat rămas bun, alaiul pornește spre casa mirelui chiuind și horind.

La casa mirelui, socrii mari sunt în așteptare împreună cu nuntașii pentru a le da o mână de ajutor.

Pe drum, starostele mirelui pregătește o surpriză pentru socrii mari; îmbracă doi bărbați ca mire, respectiv mireasă în cearșafuri, iar pe cap le pune coronițe de spini și în mână, ca buchet, le dă urzici sau alte buruieni.

Socrii mari deschid poarta și așteaptă cu drag să îmbrățișeze mirii, spre hazul tuturor, sunt nevoiți să îmbrățișeze falșii miri lucru ce descrețește fruntea miresei. Bineînțeles că socrii îmbrățișează apoi mirele și mireasa, îi conduc spre locul unde sunt așternute mesele. Încă de la intrarea în curte, feciorii strigă:

Ieși afară soacră mare
Că-ți aducem noră tare,
Să te bată de cuptoare.

Nașii se așază la masă și începe ospățul și jocul care continuă până târziu, când nuntașii se împraștie spre casele lor.

La miezul nopții, mireasa este dezbrăcată de hainele de mireasă iar părul pe care-l purta în cozi, este făcut concii, semn că a intrat în rândul nevestelor și apoi începe să joace cu cei care o invită.

Spre deosebire de alte zone ale țării, la dezbrăcatul miresei nu

Că-i aduce carne multă;
Nu să vede că-i de zină,
Că nu-i carne pă găina,
O mâncat-o socăcița
Laolaltă cu drușcuța.
Ș-o mai rămas niște oasă,
Învârtite-n poptiroasă,
Numa capu l-o lăsat,
Cu clonțu-n sus rădicat.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

236.

Zină și horește-n șură!
Zi, nănașă, câte-i vrea,
Că te aperi cu gura
Dacă ți-i goală punga.
De nu au nănașii bani
Dăm găina la țâgani,
Că țâganii-abdie o-așteaptă
S-o mânânce și neseartă.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

237.

Faceți-mi și mie larg
Să pot sări de pe prag,
Să pot sări mintenaș
Cu găina la nănaș.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

238.

Faceți-mi cărare lată,
Că-s cu sumna sufulcată
Și cu găina-nstruțată,
Cu găina ce' ciuclată,
Nu să dă fără de plată.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

se cântă niciun cântec și nici atunci când se face conciu, fapt ce se întâlnește mai ales în părțile de apus și de sud ale țării.⁷

A doua zi, spre amiază, la socrii mici, se adună rudeniile, vecinii și invitații pentru a merge „în socri”, și în frunte cu nănașii și muzicanții se îndreaptă spre casa mirelui cântând unde îi așteaptă tinerii însurați, nașii mari și starostii.

Cei care vin „în socri” sunt primiți de socrii mari, care le ies în poartă cu o oiagă de horincă și închină zicând: „-Bun venit, oameni de omenie, la casa noastră!” Nuntașii sunt poftiți la masă, sunt ospătați și apoi horesc și joacă.

După ce nuntașii s-au ospătat, starostele mirelui anunță începutul „răspunsurilor” (oferirea darurilor), deoarece „se cuvine” ca mirii să fie „cinstiți din partea nuntașilor”.

239.

Uită-te, nănașă, bine
Ce găina grasă zine,
Pregătită pentru tine.
Pă stinare-i cu untură
Și are țâglare-n gură.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

„Răspunsul” în cinstea mirilor este început de nașii mirelui, apoi ai miresei și se continuă de către rude, vecini și ceilalți nuntași. Starostele anunță „ce a răspuns” fiecare în cinstea mirilor, muzica cântă iar un paharnic servește cu horincă pe fiecare persoană.

„Răspunsul” este un moment urmărit și comentat cu mult interes de toți cei prezenți, deoarece constituie, pentru unii, un mijloc de a se „făli”, prin cadoul ce-l fac mirilor.

Când „s-a gătat răspunsul”, nașul cel mare anunță valoarea totală a cadourilor primite de miri, după care petrecerea continuă, până când starostele anunță că tinerii căsătoriți vor „să-și cuprindă fărtați”.

Cuprinsul fărtaților este un obicei vechi la prelucani și se face în cadrul nunților și uneori și cu alte ocazii. Mirii aleg dintre prietenii lor pe cei mai buni cu care leagă prietenie până la moarte. Cuprinderea fărtaților se face în văzul și auzul tuturor nuntașilor, când are loc și darea colacilor la fărtați, care la rândul lor închină cu tinerii însurați, se sărută de trei ori și-și jură credință.

240.

Stai, nănașă, să grăim
Ș-apoi să ne târguim:
Găina plăte tri sute
C-o mâncat grăunță multe.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

Spre sfârșitul mesei, nașul cel mare și starostele provoacă socăcița, care vine cu găina să o joace. Momentul acesta este deosebit de savuros și gustat cu plăcere de nuntași, deoarece socăcița joacă găina, cântând „Cântecul găinii”, rostind versuri, cu înțeleșuri, la adresa nașilor celor mari. Pentru a juca găina, care-i „frumos gătată”, socăcița este ajutată de un grup de cântărețe, fete, femei care știu „cânta” și striga.

Nașii mari sunt nevoiți să plătească găina, iar starostele să răspundă la închinatul socăciței.

241.

Vai, săraca nănașă,
Cum să uită ca hulpea
Ca să-mi fure găina.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

Perioada de după nuntă

În continuare, nuntașii se veselesc până marți dimineața.

Deși la nunțile din Preluca participau 500-700 de oameni care au fost „omniți ca lumea”, joi sau sâmbătă seara, fosta mireasă, în calitate de gospodină, organizează un ospăț, așa-zis „uspățu mnniresii”, la care participă nașii, rudeniile, frații, vecinii, starostii, socăcițele și neapărat noile vecine, cu care, de acum trebuie „să se

⁷ I. Meșoiu, *Spectacolul nunților*, București, 1969.

aibă bine”, că vorba ceia:

242.

Un vecin de aproape
Îi mai bun ca un tată departe.

Prin ospățul miresei se realizează definitiv integrarea ei în rândul nevestelor, care de-acum o „cheamă să margă la lucru” la ea și totodată se încheie nunta prelucănească.

Vai, săracu nănașu,
Cum să uită ca uliu
Ca să-mi apuce puiu!

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

243.

Ca și-a mé găina nu-i,
Și cu ouă, și cu pui!
Tare bine mi-o ouat
De tăbacă la bărbat,
Straturile le-o scurmat;
Stratul cel cu busuioc
Și-amu n-a scurma deloc.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

244.

Ie, nănașă, dacă-i vré,
Găina din mâna mé,
Că-i țanută de doi ai
Cu grăunță de mălai.

De la Maria Rednic, 72 ani,
Oncești, 2015

245.

Găina care-i de nuntă
Trebe mai bine țanută!
Nu cu pleve de săcară,
Ci cu grâu de primăvară!
Am țanut-o pă costișă.
Cu mure și cu pomniță,
Ș-asară-o sărit pă poartă
Ș-amu-n clonț bănuțu poartă;